

УДК 130.2:316.4+81-2

Погасій Л. П.,
здобувач, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
gileya.org.ua@gmail.com

СОЦІОКУЛЬТУРНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ МОВИ

Мова виникає на певному етапі соціокультурної еволюції і продовжує розвиватись під впливом соціокультурної сфери. За великим рахунком, соціальні та ментальні особливості суспільства детермінують усю функціональну сукупність мови – її артикуляційні, інтерпретаційні, комунікативні й навіть інтонаційні ресурси. Культура постає генератором і квінтесенцією смислів, смислового формату як дійсності, так і евентуальності.

Ключові слова: соціокультурна сфера, мовний інструментарій, людина, символічна дійсність, детермінативний вплив, генезис, конкретно-історичний формат.

Виявлення сутнісних ознак мови є актуальною і невід'ємною частиною цілісного дослідження соціокультурної дійсності. Розглядаючи проблему людини з точки зору її «мовної сутності», ми відкриваємо нові горизонти в розумінні феномена людини. Не випадково Ф.–В. фон Херрманн наполягав, що мова є «екзистенцією, яка артикулює буття».

Соціокультурна зумовленість мови створює додаткову прагматичну проблему у вигляді істотної відмінності мовного інструментарію різних соціокультурних верств і прошарків. Це призводить до того, що, приміром, аналіз мовної реальності Стародавньої Греції передбачає умовну диференціацію формально єдиної мовної реальності на мовну реальність різних соціальних верств – аристократії та еліти, простого люду, торговців та бідноти і рабів.

Також соціокультурна зумовленість мови потребує застосування і вмілого використання синхронії та діахронії: якщо синхронія оперує горизонтальним зрізом мови, здійснюючи аналіз мовних явищ на одному часовому відтинку, то діахронія окреслює вертикальний формат мови, а об'єктом її аналізу є історичний розвиток, генезис мови. При діахронічному вивченні простежується весь шлях, який пройшов той чи інший структурний компонент мови.

Тему соціокультурної зумовленості мови у філософії порушується з давніх-давен. До неї зверталися Платон, Арістотель, схоласти, Бекон, Гоббс, Локк, Берклі, Юм, Міль, Фреге, Рассел, Вітгенштейн, Карнап, Остін, Серль, Грайс, Куайн, Дамміт, Касіпер, Гайдеггер, Гадамер, Лосев, Шпет, Флоренський та інші.

На статус загальнотеоретичної основи дослідження заслуговує концептуальний доробок вітчизняних і зарубіжних філософів, які оперують проблематикою співвідношення мови та мислення (В. Гумбольдт, О. Леонтьєв, Л. Виготський); філософської семантики і логічного аналізу мови (Л. Вітгенштейн, Ч. Пірс, І. Нарський); філософського аналізу метафори і філософії риторики (М. Блек, А. Річардс, В. Подорога); дослідження проблем розуміння та інтерпретації (П. Рікер); філософського аналізу комунікації і прагматики мови (теорія мовних актів Дж. Остіна і Дж. Серля); дослідження із семіотики і структурно-семіотичному аналізу знаків (Р. Барт, Ч. Пірс, Ю. Лотман, У. Еко).

Класична парадигма детермінованості мови соціокультурною дійсністю представлена такими напрямами, як Копенгагенський лінгвістичний гурток,

Празький лінгвістичний гурток, Американська школа дескриптивної лінгвістики, Французька структурно-формальна школа, Школа етнолінгвістики, Школа соціолінгвістики, Школа системно-теоретичної лінгвістики.

У ХХ столітті питома вага і кількість лінгво-філософських проблем різко зросли. Ф.–Р. Анкерсміт зазначав: філософія перебуває під впливом чар феномену мови. Наприкінці 50-х – у середині 70-х років минулого століття у філософії відбулось істотне переакцентування на користь вивчення живих мов, підвалини якого були закладені ще в працях Б. Рассела 20–40-х років ХХ століття, учених Віденського філософського гуртка (М. Шлік, О. Нейрат, ранній Р. Карнап), а також Л. Вітгенштейна, Дж.–Е. Мура, А. Айера. Він мав своїм наслідком зростання уваги філософів до фактів уживання мови в різних контекстах, прагматики мовлення тощо. Саме цей лінгвістично орієнтований напрям ототожнюється з філософією мови. У 60–70-х роках ХХ століття вчені звернулися до прагматичних (соціально-психологічних, контекстних та ситуативних) чинників уживання мови. Лінгвістична прагматика керується насамперед і в основному принципами діяльнісного підходу до мови.

Перспективним дослідницьким напрямом сучасного статус-кво слід визнати змістовну демаркацію семантичної та конотативної складових мови. Приміром, чим більш виразним у семантичному сенсі є слово, тим більшим конотативним і символічно-асоціативним потенціалом (діапазоном) воно володіє. Приміром, близько 95% респондентів не в змозі більш-менш виразно окреслити смислові параметри слова «літургія», але майже всі його чули і готові проінтерпретувати насамперед відповідно до сформованого на конкретному індивідуальному рівні аксіологічно-психологічного забарвлення. Як результат, якщо для одних літургія є «чимось сакральним», «діями, спрямованими на віддзеркалення величного, поважного, респектабельного», то інші асоціюють літургію насамперед (чи виключно) з інститутом церкви і здійснюють змістовну демаркацію явища, позначеного цим словом, за допомогою змістовних, емотивних і аксіологічних маркерів, які стереотипізовані з явищем (соціальним інститутом, діяльністю) церкви.

Дискусійним продовжує залишатися питання щодо міри всезагальності й універсальності символічних смислів, нормативів, регламентацій тощо. Іншими словами, наскільки тлумачення символу, яке є аксіоматичним в умовах однієї культури, цивілізації і аксіологічно-телеологічної системи координат, може розраховувати на безапеляційне сприйняття в умовах інших соціальних реальностей?

Мовна система складається із сукупності знакових одиниць (слів, словосполучень, речень), які в системі взаємопов'язані і взаємно впливають один на одного, складаючи при цьому єдність і цілісність. Осмислюючи сутність феномена мови, П. Кононенко аргументовано стверджує: «Мова – єдиний аналог безмежного в часі і просторі, гармонійного різномірності світу. У ній – його сутність і форми, всі кольори, барви, тони і звуки. Тому Мова – найуніверсальніша енциклопедія, наймогутніший Учитель життя, а хто не чує її – породжуваної рідною Природою, той обійдений ласкою Божою; бездуховне перекотиполе. Як

найуніверсальніший феномен самовиразу нації, мова має свій неповторний внутрішній лад, твориться природою та народом і сама творить Людину й Народ» [5, с. 21].

Очевидною є потреба осмислити сутність мови у контексті двох аспектів – онтологічного та гносеологічного. Сучасне індивідуальне й надіндивідуальне буття мислиться значною мірою крізь призму сутності мови, а сутність мови – в контексті буття. Онтологічний аспект передбачає деяку сутність людини на рівні мови, яка поєднує буття та думку. Якщо онтологічний аспект тісно переплітається з герменевтикою, яка загострила проблему інтерпретації як способу буття і його розуміння, то гносеологічний аспект постулює насамперед знакову природу мовних явищ і процесів.

Мова не випадково наділена статусом найважливішого засобу спілкування і пізнання. Про це безпосередньо і опосередковано свідчить тотальність мови, артикуляції, інтерпретації. За великим рахунком, мова – це гра за довільними, спонтанними правилами, імперативним вістрям яких є лише артикуляційна виразність.

Мова – це продукт культури. Людина існує в мовному просторі, а сам перебіг життєвої процесуальності істотно детермінований мовою, мовними актами і артикуляційними стратегіями суб'єктів процесу комунікації. У книзі «Мова філософії» В. Бібіхін а про те, що мова структуризує та ієрархізує світ світоглядно, семантично, аксіологічно і деонтологічно [3, с. 87].

Слово містить цілий універсум світоглядних орієнтацій і образів, які в свою чергу, здатні втілюватися в знаково-текстових формах для включення в загальний діалог культур. Своєрідність мовного середовища будь-якої сфери діяльності людини позначається на його словнику і правилах, котрі регулюють структуру семантичних пропозицій мови. Чим більш специфічна сфера знання, тим специфічніший словниковий склад мови, яким вона послуговується.

Мовна система звукових і графічних знаків виникла і розвивається під визначальним соціокультурним впливом. Мова похідна від реальності (насамперед соціокультурної), в якій доводиться жити людині. Показово, що деякі дослідники надають соціокультурній дійсності статусу, сутнісних ознак метамови. Разом з тим мова індивіда також здійснює вплив на буттєву дійсність – принаймні, на її артикуляцію і інтерпретацію, а отже і на сприйняття, усвідомлення, на побудову картин світу. Едвард Сепір та Бенджамін Лі Уорф переконливо довели, що, з одного боку, мова впливає на поведінку людини і визначає її буття, а з іншого боку, буттєва реальність людини здійснює істотний детермінативний вплив на її мову.

Досліджуючи соціокультурну сферу ескімосів, Сепір та Уорф помітили, що в мові цього етносу містяться чимало слів, якими позначають «сніг». Це пояснюється тією обставиною, що для ескімоса сніг – важлива складова повсякденної реальності, а багатоманітність феноменологічних виявів і ознак снігу має бути якомога чіткіше, адекватніше віддзеркалена на рівні термінологічних позначень, диференційованості вербальних відповідників.

Останнім часом тематика соціокультурної сфери як генератора своєрідної метамови, в межах якої

відбувається становлення мов різного гатунку і профілю, є все більш запитаною в дослідницькому середовищі. Зокрема, А. Большакова слушно зазначає, що «в процесі переходу ментальних сутностей з довербального стану (доступного лише інтуїції) в сферу словесної творчості пріоритетного значення набуває явище, яке отримало назву «метамова культури»; іншими словами, принцип, який її організовує та ієрархізує. Звідси – завдання виявити «універсалиї культури». Без цього типологічне оперування культурою взагалі втрачає сенс. Простіше кажучи, метамова включає в себе універсальні смисли і забезпечує цілісність тієї чи іншої знакової системи, яку вона формує» [4].

Саме метамови в основному й насамперед забезпечують єдиність простору культури. Згідно з Р. Якобсоном, метамовна функція тісно пов'язана з кодом, зі способом кодування первинних повідомлень. Таким чином, метамова в культурі – це особливий культурний код, що ідентифікує її стан і складові, її універсальну природу та історичні зміни. Складові такого коду – концепти, константи, архетипи й інші сутності, котрі визначають розвиток культури. За визначенням С. Аскольдова, «концептом є уявне освіту, яке заміщає нам в процесі думки певну сукупність предметів одного й того ж смислового класу» [1, с. 269].

Попри те, що мова похідна від соціокультурної реальності, вона є не дзеркальним відображенням, а інтерпретацією (з усіма притаманними особливостями). Зазначена обставина пояснює трансчасовий статус проблеми підміни дійсності вербалізованим ерзацем. Інтерпретація реальності має справу з істотними труднощами. Приміром, у Ж. Лакана вона подається або пунктирно, або в негативних термінах: Реальне – це деяка фундаментальна нестача, залишок, котрий чинить опір символізації і своєю декомпресією рятує суб'єкт від абсолютної самототожності.

У статті «Екстаз комунікації» Ж. Бодрійяр змальовує світ шизофреніка в такий спосіб: «Що характеризує його в найменшій мірі, так це втрата реального. Зазвичай говорять про відчуження від реальності, пафос дистанції і радикальне розмежування, однак усе якраз навпаки: абсолютна близькість, тотальна миттєвість речей, відчуття незахищеності, відсутність відмежованості. Це кінець внутрішнього й інтимного, випинання й прозорість світу, який просвічує шизофреніка наскрізь» [8, с. 132].

Важливим світоглядно-концептуальним напрямом філософії мови і еволюціонування уявлень про соціальну значущість мови є так званий «іконічний поворот» (парадигма образу). Що стосується феноменології когерентності й неспівпадіння реальності та мовного образу, то вона має чимало проблемно-тематичних відгалужень. Як зауважив М. Бахтін, «перехід образу в символ надає йому смислової глибини і перспективи. Образ повинен бути зрозумілий принаймні в двох форматах: як те, чим він є, а також як те, що він позначає. Будь-яка інтерпретація символу сама є символом, але дещо раціоналізованим, тобто наближеним до поняття. Якою мірою можна розкрити і прокоментувати зміст (образу або символу)? Лише за допомогою іншого (ізоморфного) сенсу (символу або образу). Розчинити його в поняттях неможливо. Роль коментування може зводитись або до відносної

раціоналізації сенсу (звичайний науковий аналіз), або до поглиблення смислової сфери за допомогою інших смислів (філософсько–художня інтерпретація), в спосіб розширення контексту» [2, с. 382–383].

Ното symbolicum (людина символічна як основний концепт «Філософії символічних форм» Е. Кассіра) – це індивід, наділений здатністю формувати символи і спілкуватися за їхньої допомоги. Завдяки символам ми трансформуємо уявлення про світ у ті світоглядно–навігаційні маркери, котрі найбільш прийнятні, зрозумілі й зручні. Засобом символу людина здійснює як процедуру декодіфікації (розчаклування) світу, явища, феномена, так і ритуал кодифікації (зачаклування) в термінах, оптимальних для засвоєння, відтворення, рефлексії тощо. Відтак, світогляд кожного з нас – це своєрідна послідовність та ієрархія символів.

Символ постає атрибутивною і навіть імперативною ознакою культури; людина ж набуває змістовних ознак Ното symbolicus тоді й настільки, коли й наскільки функціонує в межах культури, є підлеглою регламентаціям, детермінативному впливу культури. У своїй субстанційній основі кожна культура є насамперед і в основному символічною, а не реалістичною.

Символ є загальним конструктивним принципом, який покликаний сприяти змістовно–критеріальній гомогенізації суб'єктами об'єктів. Будь–яка символізація – це смислове зачаклування, інтерпретаційний аверс відповідного феномена чи явища. Водночас символізм виконує функцію своєрідного розчаклування, декодування смислової закодованості буття, а процедури мислення, концептуалізації та розуміння постають не примарними процесами в голові індивіда, а узгодженням символічних моделей зі станами та процесами світу (чи окремого його сегмента), що підлягає пізнанню, інтерпретуванню, смислової адаптації («прирученню»).

Ідентифікація символу з тим чи іншим конкретно–історичним значенням можлива лише в результаті врахування смислового навантаження контексту символу. Сам же контекст, контекстуальність і смислова поліваріативність контексту виявляються найбільш істотними аналітичними та компаративістськими проблемними аспектами.

Система символів слугує тим джерелом інформації, який надає форму, напрям, відмінні риси і сенс повсякденній діяльності. Якщо вузьке розуміння символізму зводить символ до аналогії, то широке наполягає на символічності будь–якого сприйняття дійсності через знак, перцепцію, міф, мистецтво і навіть науку.

Культура є носієм смислів, за допомогою яких люди інтерпретують свій життєвий досвід і спрямовують свої дії; соціальна структура – форма, яку приймають ці дії, реально існуюча мережа соціальних відносин. Культура і соціальна структура – це різні абстрактні вираження одних і тих же явищ: одна абстракція розглядає соціальну дію з точки зору її сенсу для тих, хто її здійснює, інша – з точки зору внеску у функціонування певної соціальної системи. Оскільки різні види культурних символічних систем є зовнішніми джерелами інформації і своєрідними шаблонами для організації соціальних процесів, то їх наявність актуалізується тоді, коли бракує інформаційних ресурсів, за умов слабкості чи загалом відсутності керівництва до дії для почуттів, поведінки й мислення.

Кожна успішна нація володіє набором стрижневих символічних оберегів, котрі слугують своєрідними орієнтаційними та телеологічними маркерами. Саме ці символи заохочують лояльність, увиразнюють почуття гідності й самоповаги, створюють моральну та вольову основу для участі у функціонуванні соціальних інститутів. За відсутності ж такого стрижня соціальні інститути втрачають здатність до регенерації і ефективного розвитку.

Якщо визнати, що символізація має в своєму генеалогічному арсеналі деяку універсальну матрицю смислів, цінностей та спонук, то цим повністю відхиляється доцільність коригування символічної текстуальності соціальним контекстом, а це суперечить як індивідуальному досвіду кожного з нас, так і сукупному соціально–історичному досвідному масиву. Якщо ж припустити, що символи не мають іманентного й апіорного значення та смислу, а будь–який значеннєвий та смисловий вердикт – це результат креативних зусиль соціокультурного середовища, то в такому разі символи взагалі втрачають респект самостійного фактора суспільно–історичної структуризації, перетворюючись на своєрідних агентів, маріонеток в руках соціуму, який надає їм довільних – залежно від власних забаганок та кон'юнктури – значень, смислів, акцентів, забарвлень тощо.

Як підказує досвід, подібний інтерпретаційний підхід також не поспішає узгоджуватися із історичною та культурно–цивілізаційною дійсністю, адже чимало символів – попри численні спроби витлумачувати їх у надзвичайно широкому, інколи діаметрально протилежному сенсі – продовжують зберігати деякі трансперсональні та трансісторичні значення, натякаючи щонайменше на обмеженість соціальних можливостей по «прирученню», «культивуванню» сфери символів.

А. Вежбицька оперує даними власної інтуїції, аргументуючи це тим, що «кожен учений має безпосередній доступ лише до власного досвіду. Методом дослідження даних інтуїції неминуче повинна бути інтроспекція (від лат. – introspectare – дивитися всередину). Йдеться про систематичне проникнення в глибини своєї мовної свідомості, де відбувається очищення від особистісних і поверхневих вражень, асоціацій і забобонів. Хоча інтуїція відповідає за предмет дослідження, а інтроспекція – за метод, їх сутність ідентична. Ключові слова мовного досвіду самоочевидні, вони не вимагають зусиль визначення через зв'язок з іншими словами. Ось чому інтуїція тільки фіксує їх. Здавалося б, інтроспекція зайнята актами очищення мови від суб'єктивних домішок і розділяє ознаки перетворюючої активності, однак і тут продовжує превалювати пасивізм спостереження. Вежбицька вважає, що єдиним способом моделювання глибинних семантичних структур є виявлення пропозицій» [7].

Принагідно зазначимо, що кожна сфера суспільної життєдіяльності має в своєму розпорядженні мовно–стилістичні особливості, які покликані якомога повніше задовольнити функціональні потреби цього профільного сегмента соціальної дійсності. Приміром, мова політики володіє власною, лише їй притаманною системою знаків і правил поєднання, які слугують для передачі змісту й значення. Світ мови політики утворює

відносно автономну систему, елементами якої на рівні вербального мислення є професійні терміни і поняття, а структурними принципами – особливі для цієї сфери алгоритми мовної діяльності.

Мова політики, в свою чергу, входить до складу складної ієрархії мови культури. Під мовою культури ми розуміємо засоби, знаки, форми, символи, тексти, які дозволяють людям вступати в комунікативні зв'язки один з одним, орієнтуватися в просторі культури. Згідно з визначенням Б. Парахонського, «мова культури – це універсальна форма осмислення реальності, в яку організуються зовсім нові або вже існуючі уявлення, сприйняття, поняття, образи та інші подібного гатунку значеннєві конструкції (носії змісту)» [6, с. 35].

Висновки. Сутність і природа мови повинні визначатися, виходячи із особливостей і закономірностей самої мови, а не апіорно їй нав'язуватись з огляду на специфіку предмета дослідження тієї чи іншої науки.

Суспільна сфера є своєрідною призмою, яка фокусує, увірає, конкретизує смислову ієрархію культури на рівні реалій конкретно-історичного буття. Таким чином, маємо справу із двоединою взаємодією: трансісторичний інваріант смислів і значень культури набуває конкретно-історичної виразності під впливом регламентних реалій того чи іншого соціуму.

Взаємодія і взаємозалежність культури й суспільства стає можливою значною мірою завдяки символам, символічній сфері, інструментарію символізації. Символ є не лише атрибутивною, а й імперативною ознакою культури, суспільства і людини як соціальної істоти. Символізація – це класичний продукт культури. Суспільство використовує інструмент символічної сфери для демаркації своїх регламентних норм, а людина завдяки символам трансформує уявлення про світ у ті смислові маркери, які найбільш виразні й зрозумілі за тих чи інших конкретно-історичних умов.

Однак, мова не є пасивним об'єктом впливу культури й суспільства: вона утворює відносно автономну сферу, яка, по-перше, наділена власними особливостями, по-друге, функціонує і еволюціонує за власними закономірностями, по-третє, здійснює зворотний детермінаційний вплив на суспільство і культуру. Таким чином, можна констатувати суб'єктний, функціонально активний статус не лише суспільства і культури, а й людини та мови: кожне з цих чотирьох явищ нашої повсякденної дійсності впливає на решту явищ і водночас зазнає зворотного впливу. В результаті утворюється унікальний симбіоз суспільства, культури, людини та мови.

Список використаних джерел

1. Аскольдов С. А. Концепт и слово // Русская словесность: от теории словесности к структуре текста: Антология / под ред. проф. В. П. Нерознака. – М.: Academia, 1997. – С.267–279.
2. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. Изд. 2-е. – М.: Искусство, 1986. – 354 с.
3. Библихин В. В. Язык философии. 3-е изд., стер. – СПб.: Наука, 2007. – 392 с.
4. Большакова А. Ю. Теория архетипа и концептология // Культурологический журнал [Электронный ресурс]. – 2012. – №1 (7). – URL: http://www.cr-journal.ru/rus/journals/109.html&j_id=9.
5. Кононенко П. П. Мова і майбутнє України // Українознавство. – 2005. – №4. – С.17–26.
6. Парахонский Б. А. Язык культуры и генезис знания: Ценностно-коммуникативный аспект. – К.: Наукова думка, 1988. – 210 с.

7. Юлов В. Ф. Научное мышление. Монография. – Киров, 2007. [Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий. <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/6457>.

8. Baudrillard J. Ecstasy of Communication // The Anti-Aesthetic. Essays on Postmodern Culture. – Port Townsend: Bay Press, 1983. – P.126–133.

References

1. Askol'dov S. A. Kontsept i slovo // Russkaya slovesnost': ot teorii slovesnosti k strukture teksta: Antologiya / pod red. prof. V. P. Neroznaka. – M.: Academia, 1997. – S.267–279.
2. Bakhtin M. M. Estetika slovesnogo tvorchestva. Izd. 2-ye. – M.: Iskusstvo, 1986. – 354 s.
3. Bibikhin V. V. Yazyk filosofii. 3-ye izd., ster. – SPb.: Nauka, 2007. – 392 s.
4. Bol'shakova A. Yu. Teoriya arkhetypa i kontseptologiya // Kul'turologicheskiy zhurnal [Elektronnyy resurs]. – 2012. – № 1 (7). – URL: http://www.cr-journal.ru/rus/journals/109.html&j_id=9.
5. Kononenko P. P. Mova i majbutnje Ukraïny // Ukraïnoznavstvo. – 2005. – №4. – S.17–26.
6. Parakhonskiy B. A. Yazyk kul'tury i genezis znaniya: Tsennostno-kommunikativnyy aspekt. – K.: Naukova dumka, 1988. – 210 s.
7. Yulov V. F. Nauchnoye myshleniye. Monografiya. – Kirov, 2007. [Elektronnyy resurs] // Tsentr gumanitarnykh tekhnologiy. <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/6457>.
8. Baudrillard J. Ecstasy of Communication // The Anti-Aesthetic. Essays on Postmodern Culture. – Port Townsend: Bay Press, 1983. – P.126–133.

Pohasiï L. P., graduate student of National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Social and cultural dependence of language

A language appears at a certain point of the social and cultural evolution and continues to evolve under the influence of the social and cultural environment. Ultimately, the social and mental specifics of the society determine the whole functional system of the language, its articulatory, interpretative, communicative and even intonational resources.

Keywords: social and cultural sphere, language tools, human, symbolic reality, determinative influence, genesis, specific and historical format.

* * *

УДК 378.4:811.111:159.9

Савченко А. Г.,
аспирант, Одесский национальный
политехнический университет (Украина, Одесса),
savchenkov.alexey@gmail.com

ПРАГМАТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ КЛИПОВОГО МЫШЛЕНИЯ

Рассмотрено изменение способа мышления современного поколения для адаптации возрастающих объемов информации. Из-за роста новостей СМИ, социальных сетей, интернета, растущих возможностей для удаленного общения с людьми, постоянного увеличения необходимого уровня знаний в процессе образования и дальнейшей работы, многократно увеличивается количество персональных устройств доступа ко всему этому. Поэтому мозг пытается найти новый эффективнейший метод мышления для достижения большей скорости обработки информации и управления разнообразными процессами. Такой как клиповое мышление. Этот метод позволяет получать данные нелинейно из различных источников. Что дает нам возможность быстро реагировать и оперировать ими. Но как все новое, кроме новых возможностей, также наблюдаются негативные стороны, которые выражаются дефицитом внимания, понижением концентрации из-за необходимости распределения фокуса внимания между процессами.

Ключевые слова: клиповое мышление, параллельное мышление, восприятие информации.

(статья друкується мовою оригіналу)

В последние годы все актуальнее встает проблема необходимости новых методов работы с информацией. Объемы необходимых нам в повседневной жизни данных растут практически в геометрической прогрессии.